

Sygn. akt I UK 262/14

POSTANOWIENIE

Dnia 13 stycznia 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Staryk

w sprawie z odwołania M. K.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddziałowi w Ł.
o ustalenie podlegania ubezpieczeniom społecznym,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 13 stycznia 2015 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonej od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]
z dnia 18 lutego 2014 r., sygn. akt III AUa [...],

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 18 lutego 2014 r. Sąd Apelacyjny w [...] – w sprawie odwołania M. K. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddziałowi w Ł. o ustalenie podlegania ubezpieczeniom społecznym – oddalił apelację M. K. od wyroku Sądu Okręgowego – Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Ł. z dnia 24 stycznia 2013 r., oddalającego odwołanie M. K. od decyzji ZUS z dnia 20 lipca 2012 r., którą organ rentowy stwierdził, że M. K. nie podlega obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym: emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu oraz dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej w okresie od 27 lipca 2010 r. do 19 kwietnia 2011 r. oraz od 1 marca 2012 r.

Powyższy wyrok Sądu Apelacyjnego (w całości) odwołująca się zaskarżyła skargą kasacyjną. Skargę oparto na obydwu podstawach kasacyjnych określonych w art. 398³ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c.

W ramach pierwszej podstawy kasacyjnej (art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c.) zarzucono naruszenie następujących przepisów prawa materialnego:

1) błędną wykładnię art. 2 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz. U. z 2010 r. Nr 220, poz. 1447) przez pominięcie składnika zorganizowania działalności i nieprawidłowej interpretacji pojęcia ciągłości działalności gospodarczej, oraz nieuwzględnienie okoliczności, że prowadzenie działalności pozarolniczej (gospodarczej) obejmuje nie tylko faktyczne wykonywanie czynności należących do zakresu tej działalności, lecz także wszelkie czynności pomocnicze i przygotowawcze zmierzające do zaistnienia takich czynności gospodarczych oraz zmierzające do stworzenia warunków dla prowadzenia;

2) niezastosowanie art. 6 ust. 1 pkt 5, art. 8 ust. 6 pkt 1 i art. 13 pkt 4 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2009 r. Nr 205, poz. 1585 ze zm.) przez błędne przyjęcie, że odwołująca w okresie od dnia 27 lipca 2010 r. do dnia 19 kwietnia 2011 r. nie podlegała a od 1 marca 2012 r. nie podlega ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej;

3) niewłaściwe zastosowanie art. 58 § 1 k.c. przez przyjęcie na podstawie ustalonego stanu faktycznego, że działalność gospodarcza w okresie objętym odwołaniem miała charakter pozorny.

W ramach podstawy procesowej skarga zarzuciła naruszenie:

- art. 233 § 1 k.p.c. – naruszenie zasady swobodnej oceny dowodów przez poczynienie ustaleń sprzecznych z zebrany w sprawie materiałem, a w szczególności pominięcie dowodów uzasadniających rację wnioskodawczyni, na które sąd powołał się w uzasadnieniu wyroku oddalającego apelację, rażącą i oczywistą sprzeczność ustalenia faktycznego z zasadami doświadczenia życiowego w postaci stwierdzenia nie prowadzenia działalności gospodarczej w okresie tuż przed porodem, jak i po porodzie;

- art. 385 k.p.c. przez jego zastosowanie.

Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁴ § 2 k.p.c.) oparto na przyczynach przyjęcia skargi do rozpoznania określonych w art. 398⁹ § 1 pkt 1, 2 i 4 k.p.c.

Istotne zagadnienie prawne sprawy – w ocenie autora skargi – dotyczy następującej kwestii: „czy niewykonywanie działalności gospodarczej po przyznaniu zasiłku macierzyńskiego może być przesłanką do uznania, że prowadzenie działalności gospodarczej było pozorne w sytuacji, gdy na podstawie przepisów art. 29 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (Dz. U. z 2010 nr 77, poz. 512 z późn. zm.) oraz art. 36 a ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2009 r. Nr 205, poz. 1585 z późn. zm.) zawieszenie działalności gospodarczej, (na podstawie art. 14 a ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej - tj. Dz. U. z 2010 r. Nr 220, poz. 1447) po porodzie nie skutkuje utratą prawa do zasiłku macierzyńskiego przez ubezpieczonego pomimo faktycznego nie wykonywania czynności normalnie będących przejawem działalności gospodarczej”.

Uzasadniając przyczynę przyjęcia skargi do rozpoznania określoną w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. wskazano na potrzebę wykładni art. 2 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej - tj. Dz. U. z 2010 r. Nr 220, poz. 1447) budzącego poważne wątpliwości i rozbieżności w orzecznictwie, gdyż przyjęta przez Sąd Apelacyjny w zaskarżonym wyroku wykładnia tego przepisu nie uwzględnia dorobku orzeczniczego, którego przykładem są np. wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 13 marca 2013 r., sygn. akt III AUa 1542/12, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 lutego 2010 r., I UK 240/09, wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Gdańsku z dnia 9 marca 2010 r., I SA/Gd 17/10. Wskazano, że: „Wydany w niniejszej sprawie zaskarżony wyrok tworzy sprzeczną z powyższą linię orzecznictwa wskazującą na szerokie i niezależne od efektów rozumienie pojęcia prowadzenia działalności gospodarczej wobec wąskiego i restrykcyjnego rozumienia tego pojęcia prezentowanego w zaskarżonym wyroku Sądu Apelacyjnego”.

Oczywista zasadność skargi kasacyjnej (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.) – w ocenie jej autora – wynika z tego, że: „w przedmiotowej sprawie Sąd Apelacyjny pominął

wszystkie inne ustalenia Sądu I instancji świadczące o prowadzeniu działalności, ograniczając się w uzasadnieniu wyłącznie do kwestii wielkości przychodów i dochodu oraz częstotliwości dokonywanych transakcji i to pomimo wskazania w uzasadnieniu apelacji dwóch z przytoczonych wyżej orzeczeń, skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona według treści art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., albowiem uznanie, że wnioskodawczyni nie prowadziła działalności gospodarczej narusza prawo poprzez uniemożliwienie wnioskodawczyni realizacji przyznanych jej uprawnień”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna odwołującej się nie kwalifikuje się do przyjęcia jej do merytorycznego rozpoznania. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W związku z tym wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym przepisie, a jego uzasadnienie zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy.

Wniesiona w sprawie skarga kasacyjna zawiera wniosek o przyjęcie jej do rozpoznania uzasadniony w ten sposób, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.), istnieje potrzeba wykładni przepisu prawa „budzącego poważne wątpliwości i rozbieżności w orzecznictwie” (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.) oraz że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.). Nie można jednak uznać, że skarżąca wykazała istnienie przesłanek przyjęcia skargi do rozpoznania określonych w art. 398⁹ § 1 pkt 1, 2 i 4 k.p.c.

Już na wstępie zwrócić należy uwagę na błąd logiczny wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania. Trudno mówić o oczywistości skargi kasacyjnej

w sytuacji, gdy w sprawie występują istotne zagadnienia prawne i potrzeba wykładni przepisów. Skarga kasacyjna nie wyjaśnia tej dychotomii wniosku.

W świetle utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego dotyczącego przyczyny przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., przedstawienie okoliczności uzasadniających rozpoznanie skargi kasacyjnej ze względu na występujące w sprawie istotne zagadnienie prawne polega na sformułowaniu samego zagadnienia wraz ze wskazaniem konkretnego przepisu prawa, na tle którego to zagadnienie występuje oraz wskazaniu argumentów prawnych, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych, w tym także na sformułowaniu własnego stanowiska przez skarżącego. Wywód ten powinien być zbliżony do tego, jaki jest przyjęty przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 k.p.c. (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 maja 2006 r., V CSK 75/06, LEX nr 1102817). Analogicznie należy traktować wymogi konstrukcyjne samego zagadnienia prawnego, formułowanego w ramach przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., oraz jego związek ze sprawą i skargą kasacyjną, która miałaby zostać rozpoznana przez Sąd Najwyższy. Zagadnienie prawne powinno: 1) być sformułowane w oparciu o okoliczności mieszczące się w stanie faktycznym sprawy wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 czerwca 2001 r., III CZP 33/01, LEX nr 52571); 2) być przedstawione w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, aby umożliwić Sądowi Najwyższemu udzielenie uniwersalnej odpowiedzi, niesprowadzającej się do samej subsumcji i rozstrzygnięcia konkretnego sporu (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 15 października 2002 r., III CZP 66/02, LEX nr 57240; z dnia 22 października 2002 r., III CZP 64/02, LEX nr 77033 i z dnia 5 grudnia 2008 r., III CZP 119/08, LEX nr 478179); 3) pozostawać w związku z rozpoznawaną sprawą (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 13 lipca 2007 r., III CSK 180/07, LEX nr 864002; z dnia 22 listopada 2007 r., I CSK 326/07, LEX nr 560504) i 4) dotyczyć zagadnienia budzącego rzeczywiście istotne (poważne) wątpliwości. Istotność zagadnienia prawnego konkretyzuje się zaś w tym, że w danej sprawie występuje zagadnienie prawne mające znaczenie dla rozwoju prawa i praktyki sądowej. Wymóg ten jest uzasadniony publicznymi celami rozpoznania przez Sąd Najwyższy skargi kasacyjnej (postanowienie Sądu

Najwyższego z dnia 25 października 2007 r., V CSK 356/07, LEX nr 621243). Ograniczenie się przez skarżącego do pytania nie jest wystarczającym określeniem zagadnienia prawnego, jeżeli zagadnienie prawne nie zostało przedstawione bez odniesienia się do ogólnych problemów interpretacyjnych (postanowienie SN z 25 lutego 2008 r., I UK 332/07, LEX nr 452451).

Autor rozpatrywanej skargi – chociaż w uzasadnieniu wniosku powołał się na przepis art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. – to nie przedstawił istotnego zagadnienia sprawy w rozumieniu powołanego przepisu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. Zasadnicza wadliwość przedstawionej w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania – zacytowanej wyżej kwestii – polega na tym, że autor skargi opiera ją na przepisach prawa, których nie przedstawia w zarzutach podstawy materialnoprawnej skargi kasacyjnej (art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c.). Tak przedstawiona – oderwana od podstawy skargi – kwestia nie może być poddana ocenie Sądu Najwyższego, ponieważ stosownie do treści przepisu art. 398¹³ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy rozpoznaje skargę kasacyjną w granicach zaskarżenia oraz w granicach podstaw; w granicach zaskarżenia bierze jednak z urzędu pod rozwagę nieważność postępowania.

Zgodnie z dotychczasowym orzecznictwem Sądu Najwyższego skarżący – opierając wniosek o przyjęcie jego skargi do rozpoznania na przyczynie przyjęcia skargi określonej w przepisie art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. – powinien określić, które przepisy wymagają wykładni, ale także wskazać, na czym polegają poważne wątpliwości związane ze stosowaniem tych przepisów wraz z podaniem doktrynalnego lub orzeczniczego źródła tych wątpliwości (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, Biuletyn SN 2002 nr 7, s. 10). Konieczne jest opisanie tych wątpliwości, wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych, a także przedstawienie własnej propozycji interpretacyjnej (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 3 listopada 2003 r., II UK 184/03, z dnia 22 czerwca 2004 r., III UK 103/04, czy też z dnia 17 grudnia 2007 r., I PK 233/07 – OSNP 2009/3-4/43). Jeżeli zaś skarżący powołuje się na rozbieżności w orzecznictwie sądowym, to zobowiązany jest przytoczyć te rozbieżne orzeczenia Sądów, przy czym musi wykazać, że występująca w nich rozbieżność ma swoje źródło w różnej wykładni przepisu albo wykazać, że wykładnia dokonana przez Sąd drugiej instancji sprzeczna jest z

jednolitym stanowiskiem doktryny lub orzecznictwa Sądu Najwyższego (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 19 marca 2008 r., II CSK 21/08 - LEX nr 794605). Chodzi przy tym o rozbieżności w wykładni przepisu prawa, a nie o rozbieżności w jego zastosowaniu. Ponadto, ze względu na publiczne cele, jakie ma do spełnienia rozpoznanie przez Sąd Najwyższy skargi kasacyjnej, skarżący powinien także wykazać celowość dokonania wykładni przepisu przez Sąd Najwyższy ze względu na potrzeby praktyki sądowej (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 19 października 2012 r., III SK 15/12 – LEX nr 1228636 oraz z dnia 19 października 2012 r., III SK 13/12 - LEX nr 1228618).

Autor rozpatrywanej skargi kasacyjnej ograniczył się tylko do „zasygnalizowania” potrzeby wykładni art. 2 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej i do powołania orzeczeń: Sądu Najwyższego, I UK 240/09; Sądu Apelacyjnego w Gdańsku, III AUa 1542/12; Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Gdańsku, I SA/Gd 17/10 oraz zacytowania poglądów wyrażonych w powołanych judykatach. Takie ujęcie uzasadnienia wniosku nie przekonuje o istnieniu przyczyny przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. przede wszystkim dlatego, że uzasadnienie wniosku o przyjęcie rozpatrywanej skargi kasacyjnej do rozpoznania poza powołaniem się na poglądy wyrażone w przedstawionych orzeczeniach nie przedstawia rozbieżności w kwestii analiz interpretacyjnych art. 2 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej, a wykazanie właśnie tych rozbieżności dotyczących odmiennej wykładni powołanego przepisu prawa – w formie odpowiedniego wyводу uwzględniającego stanowisko zaskarżonego skargą wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] – mogłoby świadczyć, że rzeczywiście występuje przyczyna przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania określona w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.

Wykazanie podnoszonej w skardze oczywistej zasadności skargi kasacyjnej (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.) – jako przyczyny przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania – wymagałoby przedstawienia tego, w czym wyraża się „oczywista zasadność” skargi oraz argumentacji wykazującej, że rzeczywiście skarga jest oczywiście uzasadniona. Chodzi tu o wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia prawa materialnego lub procesowego, polegającej na jego oczywistości widocznej

prima facie, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08 – LEX nr 494134; z dnia 9 maja 2008 r., II PK 11/08 – LEX nr 490364).

W niniejszej sprawie stan taki nie występuje. Przede wszystkim autor rozpatrywanej skargi kasacyjnej nie wskazuje w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi przepisu prawa, z którym wiąże „oczywistą zasadność” w rozumieniu przepisu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. Ponadto nie wskazuje, dlaczego nie można w sytuacji sporadycznych czynności w Internecie, przy braku realnych dochodów z tych czynności, uznać tak określoną działalność gospodarczą za pozorną w rozumieniu przepisów o podleganiu ubezpieczeniu społecznemu. Z judykatury wynika, że za pozorne wielokrotnie uznawano rzekome zatrudnienie pracownika, który nie otrzymywał wynagrodzenia, a jedynymi czynnościami, które wykonywał było sporadyczne przychodzenie do biura lub wysłanie kilku folderów reklamowych. Wniosek strony skarżącej nie pozwala na uznanie zaskarżonego wyroku za nieprawidłowy, a zwłaszcza na takie uznanie *prima facie*.

Wypada przypomnieć, że wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie (art. 398⁴ § 2 k.p.c.) podlegają rozpoznaniu na etapie „przedsądu”, natomiast przytoczone podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie oceniane są dopiero po przyjęciu skargi kasacyjnej do rozpoznania, w trakcie jej merytorycznego rozpoznawania. Oba te elementy muszą być więc przez skarżącego wyodrębnione, oddzielnie przedstawione i uzasadnione. Sąd Najwyższy w ramach „przedsądu” bada tylko wskazane w skardze okoliczności uzasadniające przyjęcie jej do rozpoznania, a nie podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie (postanowienie Sądu Najwyższego z 16 maja 2008 r., I UK 16/08, LexPolonica nr 3058328).

Stwierdzając, że nie zachodzą przyczyny przyjęcia skargi, określone w art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy postanowił zgodnie z art. 398⁹ § 2 k.p.c.